

(Политика, 18.07.2009)

Новинари ће опет бити криви за све. Јер они лажу, варају и подмећу разне бајке. Јер улога медија у Србији данас достиже фантастичне размере. Наиме, цело наше друштво повремено изгледа као позориште лутака у којем медији манипулишу не дајући нам ни најмању шансу да се одупремо. Време у Србији 21. века као да је медијско време, доба диктатуре медија. Колико се српски медији данас улагују економским и политичким центрима моћи, колико је услужно новинарство у успону, а критичко у опадању, постоје ли вести које више штете него што користе, колико опсесивни комерцијализам противречи новинарској етици? Коначно, да ли и поред медијске презасићености живимо у стању информативне несигурности?

И тако, ми сироти новинари постадосмо одједном јако важни, нама се баве специјална тужилаштва, по природи посла и удружења новинара, али и парламент, владин и невладин сектор. Иако, заправо, ово друштво у суштини и не воли да му се каже пуна истина, поготово не да је саопштавају новинари.

Дакле, да ли смо гори или бољи од колега на Западу, да ли смо били робови пропаганде или нисмо? Колико смо добри професионалци мерено неким светским, па и западним критеријумима, и да ли су новинари са Запада апсолутни узор новим генерацијама српског журнализма? Коначно, шта је то пропаганда у рату, је ли она дозвољена или није?

Да буде сасвим јасно, информативна компонента ратовања саставни је део борбених дејстава у свим армијама света, а посебно је то изражено у оружаним снагама западних земаља. Тиме се врши утицај и на сопствено становништво да би се добила подршка, али и на противника не би ли се он дезоријентисао и не би ли се изазвало његово морално пропадање. Утиче се коначно и на сопствене војнике да би се они убедили да раде „праву ствар”. Штавише, понекад се примењују и разне специфичне провокације да би се изазвала одређена информативна експлозија. Примера за то имате колико хоћете.

А објективност у ратном извештавању? Западни новинари тврде „да се објективност враћа у моду када се рат заврши”. Две водеће америчке информативне станице,

телевизија Си-Ен-Ен и радио-станица НПР признале су да су за време агресије на Југославију 1999. године дозволиле да код њих у редакцијама раде официри 6. групе за психолошке операције америчке војске из базе Форт Брег, Северна Каролина, иначе, стручњаци за пропаганду. Шеф одељења у Си-Ен-Ену за односе са јавношћу Сузан Бинфорд тим је поводом изјавила: „Да ли нам је због свега овога непријатно? Јесте. Да ли нас је то компромитовало као новинаре? Није”.

Оно што се на Западу зове „психолошка операција”, у Србији се зове „пропаганда”. Ваљда да би обичан Србин то боље схватио, јер пропаганда звучи онако комунистички тврдо, као Коминтерна, Интернационала и агитација. Иде то једно с другим, постоји вишедеценијска традиција и у деловању и у кадровима. А све је, како рече још друг Лењин, у кадровима. Којих у Србији и после толико година очито не недостаје...

Годинама сам се на светским ратиштима сусретао са западним новинарима. Било је сјајних момака који су жртвовали каријеру због истине, али видео сам и фолиранте. Џон Барнс је био дописник „Њујорк тајмса” из Њу Делхија и два пута смо заједно били у Авганистану у време совјетске окупације те земље. У Џалалабаду у лето 1989. године обилазећи једну срушену школу Барнс је из своје торбе извадио крпену лутку, дечју играчку, откинуо јој једну ногу и ставио је у крш од цигли и сломљених школских прозора. Погледао ме је заверенички, намигнуо и фотографисао то. Неколико година касније добио је Пулицера за извештавање из ратног Сарајева.

Неколико година касније читаоци америчког дневног листа „Ју-Ес тудеј” сазнали су да је најпознатији новинар тог листа Џек Кели, звезда која је интервјуисала 36 шефова држава, „покрио” 12 ратова и чије је име било познато у целом свету измишљао приче и био серијски кривотворитељ. Због тог открића оставке су поднели и остали без посла главна уредница листа Карен Јургенсен и уредници Брајан Галагер и Хал Ритер.

Ден Радер, водитељ дневника на ТВ Си-Би-Ес и водитељ престижне емисије „60 минута” , признао је да је објавио, без претходних провера, измишљена документа као доказ да је председник Џорџ Буш млађи имао подршку у избегавању војне службе у Вијетнаму. Радер је онда изјавио да напушта своју функцију. „Фокс њуз”, „Њујорк тајмс” и „Вашингтон пост”, објавили су уочи напада на Ирак у марту 2003. такве небулозе о ирачком тајном оружју да су касније морали јавно да изразе жаљење због погрешних информација. Радели су то, како рекоше, због патриотизма. Уредник „Вашингтон поста” Стив Кол поднео је оставку.

Већ више година траје програм обучавања младих српских новинара на Западу. Да науче како постати истраживачки новинар. Са лутком у кршу.